

VYBAVENÍ PORODNÍHO POKOJE

Gynekologické lůžko („koza“) uprostřed pokoje naznačuje, že tam žena patří a že na porod je normální si lehnout. Stoličky, gauč a různé možnosti opory naopak inspirují k pohybu a vertikálním pozicím. To, jak porodní pokoj vybavíme, ovlivní, jak se tam bude ženám rodit.

PRAKTICKY A POKOHLNĚ PODPORA PORODNÍHO PROCESU

- Porodnické lůžko – k dispozici pro komplikované případy, na chodbě, ve skladu, v rohu nebo za plentou, mimo centrum pozornosti
- Sprcha, v ideálním případě vana
- Porodní stoličky
- Závěsné lano nebo šála
- Balony, sedací vaky
- Porodnický gauč / manželská postel

POTŘEBUJEME
POHODLÍ PRO ŽENU
A KOMFORT
PRO ZDRAVOTNÍKY

Rodící žena: Lucia Kalcíková / @lucjagenetha / @dulapetraskalska / @mami_porodni_asistentka / @par_fm_photo

MODERNÍ PORODNICKÉ LŮŽKO

- ✓ Nabízí velkou variabilitu a množství opěrek a madel, které umožňují zaujímat různé vertikální polohy.
- ✓ Vysoký komfort pro zdravotníky, dobrý přehled při ošetření.

- ✗ Nastavení je komplikované, není samozřejmé.
- ✗ Výška omezuje přirozený pohyb ženy mezi podlahou a lůžkem.
- ✗ Omezuje výběr polohy.
- ✗ Vede k preferenci poloh vleže a vpolosedě.
- ✗ Žena je spíše v pasivní roli.

PORODNÍ GAUČ

- ✓ Jednoduchý, lehký, variabilní.
- ✓ Intuitivní použití pro ženy i personál.
- ✓ Přirozené zapojení partnera či doprovodu.
- ✓ Rodina po porodu hned spolu.
- ✓ Snadná a rychlá změna tvaru.
- ✓ Přestavět dily zvládne i laik.
- ✓ Dost nízký pro ženu, dost vysoký pro komfort zdravotníků.
- ✓ Podporuje aktivitu a pohyb.
- ✓ Vede k volbě různorodých poloh – předklon, záklon, bok, houpání atd.
- ✓ Staví do středu pozornosti ženu.

- ✗ Nemá madla na zapření nebo přitahování (ale lze nahradit madlem na zdi).
- ✗ Nehodí se pro řešení některých komplikací.

#KOZAVEN
A GAUČ DOVNITŘ

Porodní gauč je např. ve Velké Británii oblíbenou součástí vybavy porodních center. A my to chápeme.

AKTIVNÍ VERTIKÁLNÍ PORODNÍ POLOHY
PRAKTICKÁ PŘÍRUČKA

JAK A PROČ RODIT VZPŘÍMENĚ A V POHYBU

#KOZAVEN
#STANDUPFORBIRTH

PROPOLIS³³
NADAČNÍ FOND
Lilja Khusnoutdinová

TUTO BROŽURU VYDAL NADAČNÍ FOND PROPOLIS 33

Kontrolováno:
Magdalena Ezrová
prezidentka Unie porodních asistentek,
členka Porodnické komise

Konzultováno:
Ondřej Šimetka
přednosta Gynekologicko-porodnické kliniky FN Ostrava

Podporováno:
UNIPA (Unie porodních asistentek)
ČKPA (Česká komora porodních asistentek)

www.kozaven.cz
www.naporoduzalez.cz
@naporoduzalez

UNIPA
UNIE PORODNÍCH ASISTENTEK

PorodniceFNOstrava

Foto: Lilja Khusnoutdinová a Anna Fančovičová / Ilustrace: FNO a Propolis 33
Texty: Lilja Khusnoutdinová a Milena Jeřábková

„GAUČ JE PRO ZDRAVOTNÍKY ŠETRNĚJŠÍ NEŽ NAPŘ. ŽÍNĚNKA. TO JE DŮLEŽITÉ, NEBOŽ PORODNÍ ASISTENTKY TRÁVÍ NA PORODNÍCH SÁLECH CELÝ SVŮJ PROFESNÍ ŽIVOT A POTŘEBUJÍ SE UDRŽET ZDRAVÉ.“

– MGR. JANA BLUČOŠ NĚMEČKOVÁ, VYCHNÍ SESTRA, VEDOUČÍ CPA

AKTUÁLNÍ STATISTIKY GPK FN
OSTRAVA, PRŮKOPNÍKA PORODU NA
GAUČÍCH V ČR, NALEZNETE ZDE:

„MOŽNOST AKTIVNÍHO ZAPOJENÍ OTCE DO PORODNÍHO DĚJE A NÁSLEDNÝ SPOLEČNÝ NERUŠENÝ BONDING OTEVŘELY NOVÉ KAPITOLY V INSTITUCI PROVÁDĚNÉ PĚČI. POROD JAKO DOMA.“

– MUDR. PETR HOLBA, CPA LITOMĚŘICE

„KDYŽ JSEM ZKOUMAL ETNOGRAFICKÉ PRÁCE O KULTURÁCH JIHOVÝCHODNÍ ASIE A MELANÉSIE, V ŽÁDNÉ SE NEVYSKYTOVALA POLOHA NA ZÁDECH. A TĚCH KULTUR BYLY DESÍTKY. VŽDY SE JEDNALO O POLOHU VSEDĚ, NA BOBKU, NA ČTYŘECH. ŽENY SE VĚTŠINOU OPÍRALY O PILÍŘ, SLoup NEBO SE O NĚCO RUKAMA ZAVĚSILY. Z HLEDISKA PERSONÁLU A ZDRAVOTNÍ INSTITUCE MÁ POLOHA NA ZÁDECH SVÉ VÝHODY, ALE NEMÁ SMYSL Z HLEDISKA AKTÉRŮ, O KTERÉ BĚHEM PORODU JDE – TĚDY O ŽENU A DÍTĚ.“

– DOC. PHDr. MARTIN SOUKUP PH.D., ANTRÓPOLOG

„CÍTILI JSME SE JAKO DOMA. JAKO JEDNOMU Z PRVNÍCH PÁRŮ NÁM UMOŽNILI RODIT NA PORODNÍM GAUČI, TAKŽE JSME MOHLI CELÝ POROD PROŽÍT SPOLU. BYL TO NESKUTEČNĚ SILNÝ ZÁŽITEK A MOMENT, KDY PAN DOKTOR POLOŽIL ČERSTVĚ NAROZENOU LARINKU MANŽELCE NA HRUDNÍK, BUDE MÍT V PAMĚTI UŽ NAPOŘÁD.“

– MARTIN A SIMONA, CPA LITOMĚŘICE

„NAŠE DRUHÉ MIMINKO, DČERU ELIŠKU, JSME RODILI NA PORODNÍM GAUČI. BYLA TO KRÁSA, VELMI POKOHLNĚ. RODILA JSEM NA ČTYŘECH, MANŽEL MNE PODPOROVAL CELOU DOBU.“

– KLIENKA FNO

„PRVNÍ DÍTĚ JSEM RODILA NA KOZE, A AČKOLI BYLO VŠE V POŘÁDKU, STÁLE SI PAMATUJI, JAK STRAŠNĚ TĚŽKÉ BYLO TLAČIT VLEŽE NA ZÁDECH. PODRUHÉ JSEM RODILA NA GAUČI A BYLO TO ÚŽASNĚ ÚPLNĚ NEJLÍP MI DĚLALO POUHOPOVÁNÍ NA V DÍLU. ŠKODA, ŽE TU GAUČE NEBYLY DŘÍV!“

– NIKOLA, FNO

#KOZAVEN #STANDUPFORBIRTH

Zvykli jsme si vidět rodící ženu ležet na zádech. Ale přitom je pro ženy výhodnější se během porodu pohybovat a trávit více času ve vertikálních polohách.

Vzpřímené aktivní polohy podporují přirozenou biomechaniku porodu. Oproti poloze vleže jsou pánevní rozměry větší, plod může snadněji rotovat pánví, porod je v průměru kratší a ženy jej popisují jako méně bolestivý. Možnost volného pohybu a změny pozic jsou během porodu důležitější než jedna univerzální ideální poloha.

CO JSOU VERTIKÁLNÍ POLOHY?

CHŮZE
STÁNÍ
STÁNÍ S OPOROU
PŘEDKLON
ZÁVĚS

SEZENÍ NA STOLIČCE
SEZENÍ S OPOROU V PŘEDKLONU
STARTOVACÍ POLOHA
POLOHY S POMOCÍ DOPROVODU

DŘEP
DŘEP S PŘITAŽENÍM
ZA MADLO
NA ČTYŘECH

Polohy, ve kterých rodíme, jsou ovlivněny fyziologií našeho těla, ale také kulturou, v níž žijeme, představami, jaké o porodu máme, a v neposlední řadě vzděláváním porodních asistentek a lékařů. Co na to „evidence based medicine“: studie, pozorování, dobrá praxe a zkušenosti žen?

„POROD JE SPOUSTA PRÁCE.
TO MÁM CELOU DOBU STÁT NEBO CHODIT?“
„VŮBEC NE. OPÍREJTE SE, POUHUJTE, PŮVĚSTE SE NA PARTNERA.
HÝBEJTE SE NEBO ODPOČÍVEJTE, JAK JE VÁM LIBO.“

BROŽURA ZALOŽENÁ NA DŮKAZECH

Počítačová simulace ženské pánve ukázala, že prostor porodních cest se v různých rovinách díky vzpřímeným pozicím (nejvíce v dřepu) významně zvětšuje, a že větší efekt než statická pozice má pohyb.

– Andrea Hemmerich a kol., *Journal of Biomechanics*, 2019

Pozice, které umožňují lehčí pohyb kostrče a uvolnění pánve, snižují množství epiziotomií a zvyšují pravděpodobnost spontánního porodu.

– Malin Edqvist a kol., *BMC Pregnancy and Childbirth*, 2016

Výhody vertikálních poloh zahrnují nejen nápomocný vliv gravitace, ale také kratší porod, efektivnější děložní kontrakce, méně operativních porodů a méně abnormálních nálezů srdeční činnosti plodu.

– David Desseauve a kol., *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, 2017

Polohy, které v druhé době porodní umožňují lepší pohyb křížové kosti, vedou k podstatnému snížení rizika těžkého perineálního traumatu. Uvádí se až 75% snížení relativního rizika. Metaanalýza, zahrnující 16 studií a 3400 žen, dále uvádí méně operativních porodů, císařských řezů, epiziotomií, méně bolesti a zkrácení aktivní vypuzovací fáze porodu.

– Yu Zang a kol., *Journal of Clinical Nursing*, 2020

Chůze a vzpřímené pozice během první doby porodní zkracují délku porodu, snižují riziko císařského řezu a potřeby aplikace epidurální analgezie a přitom nejsou spojeny s větší nutností intervencí či negativními dopady na zdraví matky či dítěte.

– Annemarie Lawrence a kol., *systematické shrnutí 25 kriticky zhodnocených studií zahrnující více než 5000 žen, Cochrane databáze*, 2013

„Vzpřímené pozice a poloha na boku v druhé době porodní jednoznačně přináší ženě a dítěti více benefitů než rizik a pomáhají při řešení některých porodních komplikací. Některé konkrétní polohy, například dřep nebo sezení, mohou nicméně korelovat se zvýšeným rizikem perineálního traumatu a větší krvetní ztráty. Pozici v mírném polosedu a vleže na zádech bychom se měli pro možné riziko závažného poranění hráze, delšího porodu, větší bolestivosti, vyšších změn v srdeční akci dítěte a vyšší míry nutnosti převozu dítěte na JIP vyvarovat.“ píšou autorky článku shrnujícího pro potřeby porodních asistentek více než 70 relevantních zdrojů (studií, metastudií, systematických analýz, přehledů, experimentů atd.).

– Jing Huang a kol., *Srovnání porodních poloh, International Journal of Nursing Sciences*, 2019

Porodní asistentky mají na výběr porodní polohy obrovský vliv. Měly by aktivně povzbuzovat rodící ženy k pohybu a vertikálním polohám. Ve švédské studii z roku 2013 ženy, které porodní asistentky nabádaly k vertikálním polohám a porodu na stoličce, uváděly častěji než v kontrolní skupině, že měly rozhodování o pohybu a polohách během porodu ve svých rukou. Popisovaly také porod jako méně bolestivý a častěji uváděly pozitivní porodní zkušenost.

– Li Thies-Lagergren, *časopis Women and Birth*, 2013

„Měli bychom podporovat ženy, aby rodily v poloze, ve které se cítí nejlépe,“ shrnuje J. Gupta v systematickém přehledu studií věnovaných vlivu polohy pro druhou dobu porodní (u žen rodících bez užití epidurálu) na výsledek porodu a jejímu efektu na zdraví dítěte a matky a upozorňuje na celou řadu benefitů, například zvýšenou efektivitu děložních stahů.

– Janesh K. Gupta, *systematický přehled 32 studií, více než 9000 žen, aktualizované vydání 2017, Cochrane databáze*

To, jak pečujeme o rodící ženu a v jakém prostředí rodí, ovlivňuje její psychické zdraví. Klinické prostředí a péče o rodící ženu patří mezi faktory, které ovlivňují riziko rozvoje poporodní deprese.

– Wendy-Lynne Wolman, *randomizovaná studie, American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 1993

„Máme jasné důkazy, že v druhé době porodní by ženy neměly ležet na zádech (...) a přes prokázané výhody vertikálních poloh stále většina žen rodí v poloze vleže, v polosedě nebo s nohama ve třmenech. (...) Jsou to polohy výhodnější pro práci zdravotníků, a tak můžeme předpokládat, že je to právě díky jejich vlivu,“ zdůrazňují důležitost vzdělávání poskytovatelů péče autoři článku shrnujícího 42 relevantních studií věnovaných porodním polohám.

– Prasadhi D. Satone a kol., *Cureus*, duben 2023

VÝHODY VERTIKÁLNÍCH POLOH PODLE EBM ANEBO PROČ SE NA POROD POSTAVIT?

SNÍŽUJE SE:

- intenzita bolesti a míra stresu (6), (7), (9), (12)
- výskyt abnormální srdeční frekvence plodu (3), (6), (9), (10)
- výskyt dystokie ramének (1), (6), (8), (10)
- četnost akutního císařského řezu (2), (3), (4), (5)
- riziko použití vakuumextraktoru či kleští (2), (4), (12)
- četnost epiziotomie (2), (4), (11), (12)
- riziko vyššího stupně porodního poranění (2), (4), (6)
- potřeba augmentace syntetickým oxytocinem (3), (4), (5)
- délka porodu (3), (4), (5), (6)

ZVYŠUJE SE:

- pocit kompetence a pozitivní porodní zkušenost = nižší riziko poporodní deprese (7), (9)
- průtok krve dolní dutou žílou = lepší zásobení plodu kyslíkem (3), (8), (10), (12)
- prostor pro správné polohování a rotaci plodu (1), (6), (8), (10)
- rozměry pánevních rovin a pohyby kostrče (1), (8)
- aktivita děložních svalů – stahy jsou efektivnější, pravidelnější a častější (3), (6), (8)
- rychlost dilatace děložního hrdla (6), (10)
- možnost uvolnění mezi kontrakcemi (10)

MOŽNÁ RIZIKA:

- mírně vyšší počet ruptur 2. stupně v některých polohách (ale je vyváženo nižší četností epiziotomie) (6), (9), (10)
- riziko větší krvetní ztráty v pozici vsedě a v dřepu (6)

POZNÁMKA:

- vzpřímené polohy jsou přínosné i pro ženy s epidurální anestézií (13), (14)

Vertikální polohy jsou intuitivní. Ve studii zahrnující 3000 žen, které plánovaly domácí porod a porodily spontánně doma nebo v porodnici, si 65 % zvolilo vzpřímené pozice nebo polohu na boku. Studie probíhala ve čtyřech severoevropských zemích v letech 2008 až 2013.

– Malin Edqvist a kol., *BMC Pregnancy and Childbirth*, 2016

Rutinní polohování žen do pozice na zádech by se mělo považovat za intervenci do přirozeného běhu porodu a měli bychom si položit otázku, zda je tato intervence opodstatněná.

– A. de Jonge a kol., *metaanalýza*, 2004

Vzpřímené polohy jsou přínosné i pro ženy s epidurální anestézií.

– Christine L. Roberts a kol., *metaanalýza*, 2005

Poskytovatelé péče by měli ženu povzbuzovat k pohybu a polohám dle vlastního výběru, včetně vzpřímených poloh, během první i druhé doby porodní, a to i se zavedenou epidurální analgezií.

– Doporučení WHO pro péči během porodu pro dosažení pozitivní zkušenosti s porodem, 2018